

Alastair Reynolds
BEDUGNĖS MIESTAS,
PIRMA KNYGA

Mokslinės fantastikos romanas

Geriausias metų MF romanas Anglijoje!!
BRITISH SF AWARD FOR BEST NOVEL!

Kitados Geltakmenio planeta buvo žinoma visoje Galaktikoje. Ypač du jos gražiausi perlai - Bedugnės miestas, didžiausias planetos metropolis, ir Žėručio Juosta, daugiataūkstantinis orbitinių gyvenviečių spiečius. Tačiau nežinia kieno - gal ultrų, gal demaršistų, gal chimėrų - užneštas Mišinio maras trilijonais nanotechnologinių virusų taip nusiaubė ir kompiuterines sistemas, ir žmonių smegenis, ir net pastatus bei kosmines stotis, jog dabar Bedugnė tapo pačiu klaikiausiu Galaktikos "nuodėmių miestu", o Žėručio Juosta tiesiog pavirto Rūdžių Juosta...

Iš anglų kalbos vertė BRONIUS BRUŽAS
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"

359 tomas. Serija įkurta 1990m.

Alastair Reynolds - CHASM CITY

New York, Ace books, 2003

Copyright © by Alastair Reynolds, 2001

Cover art copyright © Max Bertolini, 2005

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2006

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

Mielas svety,

Sveikas atvykęs į Eridano Epsilon sistemą.

Nepaisant visko, kas nutiko, mes viliamės, jog čia maloniai praleisite laiką. Kad jus apšviestume, parengėme šį dokumentą, kuris paaiškins esminius nesenos mūsų istorijos įvykius. Informacija jums padės lengviau įsilieti į visuomenę, visai nepanašią į tą, kurią tikėjotės pamatyti kelionės pradžioje. Privalote suvokti, jog ne jums vienam teko patirti gluminančius netikėtumus. Išanalizavę jūsų pirmtakų potyrius, paruošėme dokumentą taip, kad kultūrinė adaptacija sukeltų minimalų šoką. Kaip mums išaiškėjo, pastangos užglostyti arba sušvelninti tiesą apie praeities (ir dabarties) įvykius gali būti itin žalingos. Statistiniai tokių kaip jūsų atvejų tyrimai liudija, kad geriausia kiek įmanoma atviriau ir sąžiningiau pateikti faktus.

Mes puikiai įsivaizduojame, kaip jūs sureaguosite: visų pirma nepatikėsite, paskui įniršite, galų gale įgytas žinias ilgai neigsite.

Labai svarbu suvokti, jog tai - normalios

reakcijos.

Lygiai taip pat svarbu įsisąmoninti (net ir ankstyvajame etape), kad laikui bėgant jūs priimsite tiesą ir su ja susitaikysite. Galbūt praeis ne viena diena, savaitė ar mėnuo, tačiau taip nutinka visada, išskyrus pavienius atvejus. Gal kažkuriuo momentu pažvelgęs į praeitį jūs gailėsitės, jog pereinamasis laikotarpis nesibaigė anksčiau. Nes tik tuomet, kai jį įveiksite, galėsite mėgautis tuo, kas primena laimę.

Taigi pradėkime adaptacijos procesą.

Kadangi kolonizuotos erdvės sferoje ryšį varžo fundamentalūs šviesos greičio apribojimai, iš kitų saulės sistemų gaunamos naujienos neišvengiamai esti pasenusios. Dažniausiai dešimtmečiai. Jūsų žinios apie pagrindinį mūsų sistemos pasaulį, Geltakmenį, neabejotinai paremtos sena, nebepatikima informacija.

Žinoma, ilgiau nei du šimtmečius - iki pastarųjų laikų - Geltakmenyje viešpatavo metas, šiuolaikinių apžvalgininkų pramin-tas gražiaja epocha. Tai buvo precedento neturintis socialinis ir technologijų aukso amžius. Visų manymu, mūsų ideologinis modelis įkūnijo bemaž tobulą valdymo sis-

temą.

Geltakmenis finansavo galybę sėkmingų kosminių kelionių, įskaitant skrydžius į dukterines kolonijas kitose saulės sistemoje ir ambicingas mokslines ekspedicijas į žmonių apgyvendintos erdvės pakraščius. Pačiame Geltakmenyje bei Žėručio Juostoje nestigo fantastiškų socialinių eksperimentų, įskaitant kontraversišką, tačiau novatorišką, Kalvino Silvesčio ir jo sekėjų darbą. Naujovėms palankioje atmosferoje užgimė garsūs menininkai, filosofai, mokslininkai. Nervų sistemos modifikavimas nieko neįgąsdino. Kitos žmonių kultūros žvelgė į jungėjus įtariai, bet mes, demaršistai, nebijantys pozityvių, sąmonę tobulinančių metodų, užmezgėme su jungėjais artimesnius savitarpio ryšius, kurie mums suteikė progą nuodugniai iširti sąjungininkų technologijas. Jų žvaigždėlaivių varikliai mums leido kolonizuoti daugiau sistemų nei civilizacijoms, gyvenančioms pagal menkesnį visuomeninį modelį.

Tiesą sakant, anuomet viešpatavo gėrovės sklidinį laikai, kuriais prieš išvykdamas jūs, be abejo, tikėjotės pasimėgauti.

Deja, viskas pasikeitė.

Prieš septynerius metus mūsų sistemai kai kas atsitiko. Iki šiol tiksliai neaišku, kas sukėlė marą, tačiau, didžiumos įsitikinimu, jis atkeliavo laivu, tikriausiai ramybės būsenos, nepastebėtas įgulos narių. O gal atklydo į planetą prieš daugelį metų. Vargu ar kada nors pavyks sužinoti tiesą - per didelė dalis informacijos buvo sunaikinta arba tiesiog nugrimzdo į užmarštį. Maras ištrynė ir užteršė siaubingai milžiniškus mūsų planetos istorijos, kuriai suteikėme skaitmeninę formą, kiekius. Daugeliu atvejų nepažeisti išliko tiktai žmonių prisiminimai... bet šie ne visada susiję su šimtaprocentine teisybe.

Mūsų visuomenės šerdį užpuolė Mišinio maras.

Užuot buvęs biologinis arba programinis virusas reiškėsi kaip keista, besitransformuojanti tūdviejų chimera. Atskirti priedus nuo maro štamo taip ir nepasisekė, visgi gryna savo forma jis tikriausiai panėšėjo į nanomechanizmus, analogiškus molekuliinei montavimo įrangai, kuri egzistuoja medimašinosė. Dėl nežemiškos viruso kilmės nekilo jokių abejonių. Lygiai taip pat akivaždu, kad jo sunaikinti nepadėjo jokios

priemonės. Geriausiai atveju, tepajėgdavome pristabdyti maro išplitimą, bet kur kas dažniau savo intervencijomis tik pablogindavome padėtį. Jis prisitaikydavo prie antpuolių ir bet kokius ginklus panaudodavo prieš mus pačius. Rodėsi, tarytum štamo gelmėse glūdėtų jam vadovaujantis intelektas. Mes nenutuokiame, ar maras specialiai nukreiptas prieš žmoniją. Nevertėtų atmesti tikimybės, jog viskuo kaltas siaubingas atsitiktinumai.

Dabar, remdamasis savo potyriais, tikriausiai galvojate, jog šiame dokumente pilna pramano. Mūsų patirtis byloja, jog neigimu paspartintume adaptacijos procesą nežymiu, bet statistiškai reikšmingu faktoriumi.

Dokumente skelbiama gryna tiesa.

Mišinio maras iš tikrųjų atklydo į Geltakmenį, ir jo padariniai gerokai šiurpesni nei galite įsivaizduoti. Tuo metu, kai virusas prasismelkė į planetą, mūsų visuomenė buvo prisotinta trilijonų miniatiūrinių mašinų - nemąstančių, niekada nesiskundžiančių, gyvybę palaikančių ir materiją transformuojančių tarnų, apie kuriuos mes nė nepagalvodavome. Jos nepailstamai kur-

suodavo mūsų gyslomis, be paliovos plušėdavo ląstelėse, knibždėdavo smegenyse, prijungdamos mus prie demaršistų tinklo, suteikiančio galimybę bemaž akimirksniu priimti sprendimus. Mes klajodavome virtualiose aplinkose, kurias išausdavome tiesioginėmis sensorinių smegenų mechanizmų manipuliacijomis, nuskenudavome ir perkeldavome savo sąmones į žaibišku greičiu veikiančias kompiuterines sistemas. Panorėję galėdavome apdoroti kalnų apimties objektus, iš materijos rašydavome simfonijas, priversdavome ją paklusti mūsų įgeidžiams ir plazdėti it sutramdytas liepsnas. Per žingsnį arčiau dieviškumo buvo tikrai jungėjai... kai kas tvirtindavo, esą mes nedaug nuo jų atsilikome.

Iš uolos ir ledo mechanizmai užaugino orbitoje skriejančius miestus-valstybes. Juos valdančios protingos mašinos prižiūrėjo dešimt tūkstančių Geltakmenį supančių Žėručio Juostos modulių. Tos pačios mašinos sukūrė Bedugnės miestą, amorfinei architektūrai suteikusios stulbinantį, fantasmagorišką grožį.

Visa tai pražuvo.

Padėtis prastesnė nei galvojate. Jeigu

maras būtų sunaikinęs mašinas, milijonai vis vien būtų praradę gyvybę, tačiau po tokios katastrofos, nors ir pasibaisėtinos, dar įmanoma atsigauti. Deja, užuot paprasčiausiai demonstravęs visagriaunančią jėgą, virusas labiau orientavosi į meno - unikalčiai iškrypusio ir sadistiško meno - sritį. Jis paskatino mašinas nevaldomai vystytis (tiksliau sakant, jas išvadavo nuo *mūsų* kontrolės) ir siekti naujų, groteskiškų simbiozių. Mūsų dangoraižiai virto gotiškais košmarais, kurie įkalino žmones, nespėjusius pasprukti nuo mirtinų pastatų deformacijų. Ląstelėse, kraujotakoje, galvose slypinčios mašinos nutrūko nuo grandinės, susiliejo su mumis, pažeidė gyvą materiją. Mes tapome blizgančių, lerviškų ataugų - žmogaus organizmo ir mašinos mišiniu. Net ir palaidoti mirusieji tebeaugo, jungėsi tarpusavyje ir susilydė su miesto architektūra.

Atslinko siaubingi laikai.

Ir jie dar nesibaigė.

Vis dėlto, kaip bet kuris veiksmingas maro štamai, mūsų štamai parazitas neišnaikino *visos* populiacijos. Dešimtys milijonų žuvo... tačiau kiti dešimtys milijonų sugebėjo rasti prieglobstį hermetiškuose miesto arba

orbitos anklavuose. Jų medi-mašinos, kurioms buvo perduotas įsakymas tučtuojau susinaikinti, virto nekenksmingomis, sa-vaime iš organizmų pasišalinusiomis dul-kėmis. Įnirtingai triūšiantys chirurgai sku-bėjo pjauti iš galvų implantus, kol tie neuž-sikrėtė maro virusu. Kiti piliečiai, pernelyg prisirišę prie savo mašinų, kad jų atsisaky-tų, pasirinko šaltąjį miegą. Jie persikėlė į sandarias, bendruomenines krio-kriptas... arba visiškai išsikraustė iš sistemos. Po Žė-ručio Juostos sunaikinimo iš orbitos į Be-dugnės miestą gelbėdami gyvybę plūstelė-jo dar dešimtys milijonų, kai kurie garsėjo turtais, bet dabar jie tapo nuskurėliais, kaip eiliniai, istorijos tėkmėje egzistavę pabėgėliai. Vargu ar šiuos žmones guodė tai, ką jie aptiko Bedugnės mieste...

Ištrauka iš svečiams skirto pažintinio dokumento, kurį galima nemokamai gauti

*Geltakmenį supančioje kosminėje erd-vėje,
2517-ieji.*

1

Jau temo, kai mudu su Diterlingu atvykome prie tilto.

- Apie Raudonrankį Vaskesą privalai žinoti vieną dalyką, - perspėjo Diterlingas. - Niekada taip į jį nesikreipk.

- Kodėl?

- Nes jį įsiutinsi.

- Dėl to mums gali kilti problemų? - Beveik sustabdžiau mūsų visureigį ir jį įvairavau tarp margaspalvių, prie šaligatvio stovinčių transporto priemonių. Nuleidau stabilizatorius - perkaitusios turbinos kvepėjo kaip karštas ginklo vamzdis. - Juk mums paprastai nerūpi, kaip jaučiasi padugnės, - pridūriau.

- Teisingai. Bet šį kartą atsargumas nepakenktų. Nusikaltėlių gretose Vaskesas neužima aukščiausios padėties, tačiau jis nestokoja draugų ir polinkio į kraštutinį sadizmą. Todėl elkis, kaip pridera.

- Pasistengsiu.

- Aha... kol stengsies, nepalik ant grindų kraujo klano, gerai?

Išlipę iš visureigio perkreipėme kaklus, kad

įžiūrėtume tiltą, kurio anksčiau nė sykiu nebuvau regėjęs - Demilitarizuotoje zonoje lankiausi pirmą kartą, jau nekalbant apie Naująjį Valparaisą. Jis atrodė absurdiškai didžiulis netgi tada, kai nuo miesto mus skyrė penkiolika ar dvidešimt kilometrų. Gulbė leidosi link horizonto, išpurtusi ir raudona, tačiau jos viduryje švytėjo pakankamai ryškus taškelis, kad mes pamatytume tilto giją ir protarpiais įžvelgtume miniatiūrinių, į kosmosą kylančių arba žemyn besileidžiančių liftų karoliukus. Jau tuomet svarsčiau, ar mes nepavėlavome - ar tik Raivikas netūno vienoje iš tų kabinų, - bet Vaskesas užtikrino, esą mūsų persekiojamas žmogus tebesiblaškė mieste: tvarkė savo finansinių aktyvų tinklą, išraizgytą Skajaus Persvaroje, ir konservavo lėšas ilgalaikėse sąskaitose.

Diterlingas nužirgliojo iki visureigio galo (apdengta metalo plokštėmis mūsų vienratė mašina panėšėjo į susirietusį šarvuotį) ir atidare mažutį bagažo skyrių.

- Velnias, vos nepamiršau apsiaustų, bro!
- Tiesą pasakius, tikėjausi, kad jie iškris tau iš galvos.

Jis atkirto:

- Apsirenk ir liaukis inkštęs.

Užsimečiau apsiaustą ant drabužių, kuriuos jau vilkėjau. Jo kraštai slydo per purvinas baltieses, tačiau būtent taip rengdavosi aristokratai - jie tarsi provokuodavo aplinkinius užminti ant skvernų. Diterlingas įsisupo į savąjį apsiaustą ir ėmė rinktis atspalvį, kurių netrūko rankovę puošiančioje raštų kolekcijoje. Kiekvieną siūlomą spalvą jis įvertindavo surauktais antakiais ir pasibjaurėjimo kupinu murmesiu:

- Ne, ne... ne. Jėzau Kristau, ne. Dar kartą ne. Ir tai netiks.

Ištiesęs ranką, nykščiu spustelėjau vieną antsiuvą.

- Štai. Tu atrodei pribloškiančiai. O dabar užsičiaupk ir duok man šaudyklę.

Aš jau buvau parinkęs savo apsiaustui perlamutrinį atspalvį, nes vyliausi, kad mano ginklui jis netaps akį režiančiu fonu. Iš švarko kišenės Diterlingas iškrapštė nediduką pistoletą ir padavė jį man, atsainiai, tarsi siūlydamas paketį cigarečių.

Po glotniu, perregimu mažučio ginklo paviršiumi juodavo miniatiūriniai migloti elementai....